

DEZE KOESTERBUUR OOK BIJ JOU?

OP SCHOOL

Meten is weten. Het eerste wat je doet, is nagaan of er in jullie schoolomgeving huiszwaluwnesten zijn. In het wilde weg kunstnesten ophangen heeft geen zin: huiszwaluwen zijn trouw aan hun nestplaats. Ze bouwen of bewonen niet eender waar een nest.

Doe dus eerst een buurtonderzoek. Of raadpleeg www.waarnemingen.be. Zo weet je meteen of er huiszwaluwen in de buurt zijn en vermijd je onnodige frustraties over nesten die onbewoond blijven.

Voorzie voldoende bouw materiaal op je school-domein:

- 1 Leg een modderpoel aan. > \$58.3
- 2 Beperk verhanding. Niet elk paadje, net als een speelruimte hoeft te bestaan uit een betonnen oppervlakte. > \$58.3
- 3 Geef de huiszwaluw meer nestmogelijkheden: Plaats kunstnesten of steunlatjes. > \$58.4
- 4 Verminder de hinder: Plaats mestplankjes onder de nesten. > \$58.5
- 5 Strooi zand op de grond onder de nesten. > \$58.5

Zorg voor voldoende voedsel:

- 6 Zorg voor meer groen op je school. Meer groen zorgt voor meer insecten. En die insecten zorgen op hun beurt voor meer vogels en andere dieren. Zo valt er in je schoolomgeving heel wat te beleven. > Algemene fiche insecten
- 7 Gebruik geen insectenverdelgers, ga voor een ecologisch alternatief. Zo kan je bv. dankzij boerenwormkruid zowel mieren als muggen op een 100% natuurlijke manier uit jullie schoolmoestuin en school bannen. > Algemene fiche insecten & www.zonderisgezonder.be

Leer deze koesterbuur kennen:

- 8 Maak gebruik van het lessepakket 'Een beroemde wereldreiziger'. > www.rlnh.be of www.rlgc.be. Of neem een kijkje op www.zwaluwenopschool.be.

IN DE BUURT

Leer deze koesterbuur kennen:

- 9 Ga op stap met een natuurgids in de buurt. > Algemene fiche sensibiliseren
 - 10 Inventariseer de aanwezige en bewoonde nesten. Misschien kan je wel een webcam in een nest plaatsen? > Algemene fiche sensibiliseren
 - 11 Moedig hen aan om kunstnesten te plaatsen. > \$58.4
 - 12 Geef hen tips om de hinder te verminderen: leer hen mestplankjes kennen. > \$58.5
- Sensibiliseer ouders, boeren en burens:**
- 13 Informeer hen over de gevolgen van insecticiden. Zeg samen met hen neen tegen het gebruik hiervan. > Algemene fiche insecten & www.zonderisgezonder.be

FEITEN OF FICTIE?

✓ HONKVASTE WERELDREIZIGER

De huiszwaluw is een trekvogel die overwintert in tropisch Afrika, ten zuiden van de Sahara. Van april tot juni arriveren ze hier vanuit het verre Zuiden. In oktober vertrekken ze dan weer naar warmere oorden. Broeden doen ze hier, op hun zomerverblijfplaats. De tocht van Afrika naar hier is lang en zwaar. Veel huiszwaluwen sterven onderweg. Slechts een op vier huiszwaluwen overleeft de overtocht.

Opmerkelijk: heel wat huiszwaluwen keren jaarlijks terug naar het plekje van geboorte en nestelen er zelf. Vooral de mannetjes zijn trouw aan hun geboorteplaats.

✓ METSELAAR - SAMEN BOUWEN EN WONEN IN EEN KOLONIE

Huiszwaluwen zijn sociale dieren. Ze zoeken elkaars gezelschap op en broeden nooit alleen. Het zijn koloniebroeders. Een kolonie bestaat meestal uit vier of meer nesten. Allemaal zelf gemetseld. De nesten bestaan uit modder. Met hun speeksel metselen ze rij na rij de modderbolletjes op elkaar. De strootjes gebruiken ze als betonijzers. De eerste mannetjes palmen de oude nesten in. Herstellingswerken duren slechts enkele dagen. Bij gebrek aan bestaande nesten bouwen ze op minder dan twee weken tijd een nieuw nest. Altijd in de buurt van een bestaande kolonie.

✓ SMOKING NONNETJE

De huiszwaluw lijkt met zijn blauwzwarte, glanzende rug en zijn witte onderzijde wel een smoking te dragen. Een zwarte jas met weggesneden voorpanden is trouwens een zwaluwstaart. Wegens hun uiterlijk worden ze ook 'nonnetje' genoemd.

✓ WEERMAN? DAAR IS DE LENTE!

Huiszwaluwen worden net als boerenzwaluwen de aankondigers van de lente genoemd. Zodra het hier wat warmer is, zijn ook de insecten daar. En niet veel later volgen de zwaluwen. Maar er is meer. Volgens een gezegde komt er regen als de zwaluwen laag vliegen. Ook hier is de verklaring simpel: bij laaghangende wolken vliegen de insecten lager dan bij een stralende hemel. En dus vliegen de zwaluwen ook laag.

✓ 9000

Dat is het aantal insecten dat een huiszwaluw met jongen nodig heeft per dag! Deze koesterbuur is dus een heuse insectenverdelger.

✓ 5.000.000

Zo veel insecten verorbert een koppeltje huiszwaluwen dat twee broedsels grootbrengt met telkens twee jongen op een seizoen.

✓ EMANCIPATIE!

De mannetjes broeden gedurende 2 à 3 weken mee.

IN DE KLAS

BIODIVERSITEIT?

Wat is biodiversiteit? En hoe leg je dat op maat van jouw leerlingen uit?

Het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen (ook wel het Dino Museum) weet raad en ontwikkelde een educatieve webstek vol info, les- en doeopdrachten. Surf naar <http://ikgeeflevenaanmijnplaneet.indeklas.be> en ontdek wat je allemaal tijdens de lessen rond biodiversiteit kan vertellen en (laten) doen.

NATUURVERBINDINGEN

Niet alleen tijdens de lessen Natuurwetenschappen kan je de koesterburen inpassen. Ook andere vakken kunnen step-ping stones zijn voor je koesterbuur.

TAAL EN CULTUUR

Engels

- William Shakespeare

In Macbeth brengt Banquo de huiszwaluw en de nesten aan het kasteel Inverness onder de aandacht van Duncan:

"This guest of summer,
The temple-haunting martlet, does approve
By his loved mansionry that the heaven's breath
Smells wooingly here. No jutting, frieze,
Buttress, nor coign of vantage, but this bird
Hath made his pendant bed and procreant cradle;
Where they most breed and hound, I have observed
The air is delicate."
(Macbeth, Act I, scene VI)

- House Martin

is de huiszwaluw in het Engels. In de jaren 80 was er een Britse popgroep The House Martins.

Nederlands

- Spreekwoorden

'Een oude zwaluw weet zijn nest': oude mensen hebben veel ervaring

'een zwaluw maakt de zomer niet': uit enkele gunstige omstandigheden kan men geen algemeen besluit opmaken

- Poëzie

'De laatste zwaluw' van Karel Lodewijk Ledeganck (1805-1847): zie lessenspakket 'Een beroemde wereldreiziger'.

GODSDIENST, FILOSOFIE EN BIJGELOOF

Bijgeloof

- Geluksbrenger

In Griekenland is de huiszwaluw een teken van geluk: een huis met huiszwaluwnesten is beschermd tegen slechte invloeden. De Grieken breken dus geen bestaande nesten af. Ze zijn zelfs blij wanneer een huiszwaluw hun huis uitkiest om een nestje te bouwen.

- Trek als mysterie

In het verleden bestonden er opmerkelijke ideeën over de trek van zwaluwen en andere vogels.

Enkele voorbeelden: zwaluwen

- houden een winterslaap (Aritoteles en Plinius)
- transmuteren, ze veranderen in een andere diersoort.
- brengen de winter onder water door (zoöloog baron Cuvier 1769-1832)